

2016

"Sproget er nøglen til samfundet"

Undervisning og integration af flersprogede
børn og unge i Vejle Kommune

Børne- og Ungeforvaltningen

Vejle Kommune

Oktober 2016

Indhold

Indledning.....	4
Baggrund	4
Introduktion.....	5
Lovgivning om undervisning i dansk som andetsprog	5
Skoleplacering.....	6
Nærhedstilbud og modtagelseshold	6
Modtagelseshold	6
Enkeltmandsundervisning	7
Særlig modtagelsesklasse	7
Sprogvurdering	7
Transport	8
Efter skole aktiviteter	8
Kompetenceudvikling på alle skoler	8
Opsamling.....	9

Indledning

Antallet af flygtningebørn er steget de seneste år. Regeringen og KL indgik i foråret 2016 en topartsaftale i forhold til at skabe mere fleksible rammer for, hvordan kommunerne kan integrere flygtningebørn i daginstitutioner og skoler.¹ De nye muligheder i topartsaftalen og et øget fokus på nytænkning af de eksisterende indsatser på skoleområdet skabte et ønske om at revidere måden, vi integrerer og underviser flersprogede² børn og unge på i Vejle Kommune. *"I Vejle ser vi mangfoldighed som en styrke, og vi lærer børn og unge at anerkende og rumme forskellighed – for fællesskab rykker,"* skriver vi i vores Børne- og Ungepolitik. Det betyder i praksis, at inklusion er en klar værdi og en ambition i arbejdet med børn og unge. Ønsket er, at flersprogede børn og unge hurtigst muligt integreres i almen skolen ud fra nærhedsprincippet, så de har samme muligheder som deres jævnaldrende for at dygtiggøre sig og trives.

Baggrund

Vores hidtidige strategi indebærer at samle eleverne i få modtagetilbud, der typisk har været placeret på skoler uden stor tosprogsandel for at sikre spredning af elever. I modellen blev der ydet fri transport i forbindelse med placeringen af elever i modtagelsesklasser og på modtagelseshold.

Udfordringen i den hidtidige strategi er, at barnet fysisk flyttes et andet sted hen for at indgå i et skoletilbud. Barnet og dets familie har dermed ikke mulighed for at være en del af nærmiljøet med fritidsaktiviteter og danske venner. Erfaringer fra andre kommuner og fra udlandet peger på, at strukturen ved en normal skoledag med leg og undervisning sammen med børn fra deres nye land i nærområdet er det allermest gavnlige og terapeutiske både i forhold til det sociale og i forhold til at lære det nye sprog.³

På baggrund af topartsaftalen blev der nedsat en arbejdsgruppe, med deltagelse af relevante repræsentanter fra dagtilbud, skoler og fra forvaltningen. Målet med arbejdsgruppen har været at komme med anbefalinger, der fører frem til en mere sammenhængende og inkluderende indsats på skoleområdet.

Flersprogede børn i dagtilbud placeres i dag efter nærhedsprincippet, og alle daginstitutioner modtager på den måde flersprogede børn fra eget distrikt. På skoleområdet ønskes en praksis, som lægger sig op ad denne indsats. Dagtilbud vil derfor kun blive omtalt der, hvor der specifikt er snitflader til skoleområdet. Dette princip kolliderer dog med en anden strategi, vi har haft i mange år: Aktiv spredning af flersprogede

¹ Fra Topartsaftale <http://uibm.dk/filer/nyheder-2016/aftaletekst-bedre-rammer-for-at-modtage-og-integrere-flygtninge.pdf>

² I dag bruges begrebet flersproget i modsætning til begrebet tosproget, når vi taler om flygtninge og indvandrere. Betegnelsen dækker over mennesker, der har to eller flere sprog

³ Folkeskolen.dk 18. marts 2016

elever fra skoler med en høj andel af flersprogede. Vi ønsker at fastholde denne model sammen med den nye om nærhedsprincippet – en tostrengt model.

Introduktion

De børn, der er tale om, er børn, som har fået opholdstilladelse og dermed et cpr. nr. Der er således ikke tale om asylbørn. Der gælder en anden lovgivning for disse børn. Asylcentrene er ansvarlige for deres tilbud. Undervisning af asylbørn sker primært på asylcentrene i Vejle Kommune.

Strategien omhandler alle flersprogede børn, der ikke har dansk som modersmål, men her stopper ligheden også. En del af børnene har boet på et asylcenter og modtaget danskundervisning her - andre er blevet familiesammenførte og kan ikke det danske sprog, når vi møder dem i skolen. En del af disse er familiesammenførte børn, hvor den ene forælder er gift med en dansk statsborger, eller ingen af forældrene har dansk som modersmål. Herudover omhandler strategien kvoteflygtninge og EU-borgere – hvor forældrene er flyttet til Danmark for at arbejde.

Den store forskellighed i elevernes nationalitet, ophold i landet samt familieforhold har afgørende betydning for omfanget af behov for støtte i form af basisundervisning i dansk som andet sprog. Dette er med til at gøre opgaven kompleks.

Lovgivning om undervisning i dansk som andetsprog⁴

Sprogindsatsen består dels af basisundervisning i dansk som andetsprog og supplerende undervisning i dansk som andetsprog for flersprogede elever, som sprogvurderes til at have behov. Basisundervisningen i dansk som andetsprog kan ifølge lovgivningen organiseres på flere måder. Den kan foregå i form af modtagelsesklasser, modtagelseshold og som enkeltmandsundervisning. I den fremadrettede strategi for placering af flersprogede i folkeskolen vil Vejle Kommune primært anvende modtagelseshold og enkeltmandsundervisning ud fra nærhedsprincippet og inklusionstanken.

Indsatsen består endvidere af supplerende undervisning i dansk som andetsprog og skal forstås som den støtte, flersprogede elever modtager, når de har afsluttet basisundervisning i dansk som andetsprog. Supplerende undervisning i dansk som andetsprog kan også være valget til elever, der kommer fra børnehaven med et ikke uvæsentligt behov. Den skal foregå som en dimension i den almindelige

⁴ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183352>

undervisning i klassen. Hvis dette ikke er muligt, skal den foregå i tiden til den understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid. Det er op til den enkelte skole, hvordan de planlægger den *supplerende undervisning i dansk som andetsprog*.

Skoleplacering

Det er som udgangspunkt distriktsskolerne, der har ansvaret for at undervise egne distriktsbørn, som er vurderet til *basisundervisning i dansk som andetsprog* eller *supplerende undervisning i dansk som andetsprog*.

Spredning versus nærhed – en tostrengt model

Vi har i mange år haft en spredningsstrategi, hvor ønsket har været at sprede antallet af tosprogede elever fra skoler med en høj andel af tosprogede til skoler med en lav andel af tosprogede. Fx er modtagelsestilbud for børn fra NOVAskolen placeret på Kirkebakkeskolen. Dette kolliderer direkte med nærhedsprincippet, hvor eleverne får undervisning i deres nærmiljø. For at bygge bro mellem den gamle og den nye strategi har vi valgt at fastholde spredningsstrategien på skoler med meget høj andel af flersprogede. Nærhedsprincippet gælder derfor ikke for de skoler, og modellen kaldes derfor tostrengt.

Nærhedstilbud og modtagelseshold⁵

De særligt udvalgte skoledistrikter, som er omfattet af aktiv spredning, er Vejle Midtbysskole og NOVAskolen. Det er nyt for Vejle Midtbysskole, og vi er p.t. ved at planlægge modellen med skolen. NOVAskolens model betyder, at NOVAskolen kontakter den tættest beliggende udvalgte skole for en plads hvis NOVAskolen modtager et barn med behov for *Basisundervisning i dansk som andetsprog*. På nuværende tidspunkt er de udvalgte skoler: Vinding Skole, Kirkebakkeskolen og Højen Skole. Valget af skoler kan ændre sig over tid og afhænger af antal elever.

Eleven placeres i nærhedstilbuddet på et modtagelseshold og i særlige tilfælde i et enkeltmandstilbud. Et enkeltmandstilbud kan anvendes på skoler, der har få flersprogede og derfor ikke det antal elever, det kræver for at danne et læringsmiljø på et modtagelseshold. Elevens samlede undervisningstid skal svare til undervisningstiden for det klassetrin, som eleverne befinder sig på jf. Folkeskoleloven.

Modtagelseshold

I forbindelse med basisundervisning på et modtagelseshold indskrives eleven i en almenklasse, men læser samtidigt en del af sine timer på et modtagelseshold. Elevtallet på et modtagelseshold må ikke overstige

⁵ Fra topartsaftale <http://uibm.dk/filer/nyheder-2016/aftaletekst-bedre-rammer-for-at-modtage-og-integrere-flygtninge.pdf>

syv, men der er Ingen regler for, hvor mange klassetrin der må undervises sammen. Basisundervisningen ophører, når eleven vurderes at kunne deltage i den almindelige undervisning på fuld tid med yderligere støtte i *supplerende undervisning i dansk som andetsprog* - enten som en dimension i den almindelige undervisning, i tiden til den understøttende undervisning eller uden for den almindelige undervisningstid. Senest efter to års forløb skal basisundervisningen ophøre. Modtagelsesholdene vil være fleksible i op til tredive timer om ugen. Eleven hører til en almenklasse og tages ud løbende til *basisundervisning i dansk som andetsprog* afhængigt af behov. Nogle børn har fx syv timer om ugen, mens andre har tyve timer. Afhængigt af antallet af elever på den enkelte skole og skolens volumen vil det være muligt at lave holdinddeling ud fra forskellige parametre fx alder, sproglig udvikling, sproglig baggrund mv. Vi har hidtil haft både modtagelseshold og modtagelsesklasser. Fremover vil vi udelukkende have modtagelseshold, fordi de har en større iboende integration til almenskolen.

Enkeltmandsundervisning

Basisundervisning som enkeltmandsundervisning ydes via støtte i almenklassen, eller den kan gives i visse fag eller i dele af et fag parallelt med den almindelige undervisning. Senest efter to års forløb skal basisundervisningen ophøre.

Særlig modtagelsesklasse

I tilbudsviften skal der være mulighed for at komme i en særlig modtagelsesklasse, for de børn, der har traumer, og har oplevet ting, der gør, at et almindeligt modtagelseshold ikke er dækkende for disse børns behov. I Vejle afprøves et skoletilbud i forhold til denne gruppe af børn i et udviklingsprojekt på Vejle Midtbyskole for skoleåret 2016/17⁶. Det vil være væsentligt at inddrage erfaringerne fra projektet i en ny strategi.

Sprogvurdering

Sprogvejlederne fra Tværfagligt Center for børn og unge sprogvurderer de flersprogede børn i børnehaven, inden de skal starte i skole. Det er på baggrund af denne vurdering, der tages stilling til, om et barn skal have *basisundervisning i dansk som andetsprog* eller *supplerende undervisning i dansk som andetsprog*. Hvis ikke der visiteres til *basisundervisning i dansk som andetsprog*, så er det op til skolen, hvordan den understøtter barnet vha. den *supplerende undervisning i dansk som andetsprog* som tidligere beskrevet.

⁶ Se bilag III (Beskrivelse af pilotprojekt Midtby)

Alle distriktsskoler skal vælge en ressourceperson, der i den daglige praksis tager ansvar for sprog vurderinger og kan anvende *Blanket for sprog vurdering* og materialet *Vis hvad du kan*.

Transport

Der er fortsat behov for transport til de børn og unge, som fordeles ud på andre skoler. Det er stadig vigtigt at have fokus på, at børn ikke skal fragtes. De skal lære at bruge offentlig transport - det er vigtigt pædagogisk set, at børnene får føling med det lokalområde, de bevæger sig i. Opgaven skal løses i samarbejde mellem skole og forældre. Der skal fortsat være mulighed for at blive fragtet individuelt i en periode, hvis barnet har særlige behov eller er et indskolingsbarn.

Efter skole aktiviteter

Der er stor interesse og et udækket behov for SFO. Med nærhedsprincippet får flersprogede børn lettere adgang til SFO. Der er evidens for, at det, flygtningebørn har aller mest brug for, er normalitet, når de kommer til et fremmed land. Børnene får mulighed for at blive lokalt integreret - både som familie og som enkeltindivid. Alle børn får dermed lige muligheder for at lave aftaler med hinanden efter skole - enten i SFO, i klub eller privat. Forskning peger på, at tilknytningen til én klasse og danske børn i et lokalt miljø har langt den største effekt i forhold til at få børn godt integreret. Selve sprogtilegnelsen er dobbeltsidet; den sker via *basisundervisningen i dansk som andetsprog* og gennem leg og samvær med andre danske børn og voksne.

Kompetenceudvikling på alle skoler

Det er hensigten, at de fleste skoler skal have faglige kompetencer til rådighed, så de er i stand til både at tilrettelægge *basisundervisning i dansk som andetsprog* og *supplerende undervisning i dansk som andetsprog*.

Der udarbejdes en fælles viden og kompetenceudvikling i forhold til flersprogsområdet, som indeholder både teori og aktionslæring. På den måde sikres der løbende forankring i praksis. Kompetenceudviklingen tilrettelægges i samarbejde med UCL og eventuelt i samarbejde med det eksisterende kompetencecenter på Vejle Midtbysskole. Forløbene bliver udbudt i forskellige udgaver til relevant personale. Videndeling mellem personaler er en resurse i forbindelse med udrulning af strategien såvel på ledelsesniveau (fx. på ledernetværk) som på medarbejderniveau (fx på *Netværk for flersprogsområdet* og diverse ledelsesnetværk).

Opsamling

Nærhedsprincippet skal fremover være det grundlæggende udgangspunkt for skoleplacering - en skoleplacering, som samtidig tilgodeser en aktiv spredning af børn fra to særligt udvalgte skoledistrikter. Modtagelsesholdene skal kunne tilgodeser, at alle flersprogede får understøttelse i dansk som andetsprogsundervisning, som passer til det behov, eleven har. Tankerne i den nye flersprogsstrategi læner sig op af inklusionsstrategien. Målet er, at flest mulige børn og unge deltager i lokale, almene fællesskaber.